

Política audiovisual i construcció nacional

Fa només 30 anys, Catalunya va començar a poder disposar, finalment, dels mínims instruments institucionals i pressupostaris per fer polítiques de comunicació i cultura. I avui, amb totes les dificultats, som una referència indiscutible pel que fa a les polítiques democràtiques de reactivació i adaptació d'una llengua i un complex patrimoni cultural al nou entorn global i digital. Som, avui, una de les més admirades i reconegudes cultures electives del món.

No és mèrit exclusiu de ningú. Malgrat la incomprensió i, sovint, l'obstrucció per part de l'Estat, i malgrat les limitacions competencials i pressupostàries, hem anat avançant. Hi ha contribuït molta gent. Ha estat una tasca col·lectiva. Hi va haver, en l'origen, l'acció de resistència davant la política liquidadora del franquisme i l'amplíssim esforç unitari de la societat durant els anys setanta. Hi va haver el consens en tot el catalanisme –només en quedaven fora els còmplices i els hereus de la dictadura– en afirmar la condició nacional de la llengua i la cultura catalanes, independentment del rang institucional de les seves expressions polítiques de cada moment. Hi va haver l'esforç d'entitats, associacions, universitats, col·lectius sindicals i professionals i, ben aviat, institucions –començant per les locals– que van col·laborar en una empresa gegantina de recuperació i homologació. Hi va haver processos participatius com el Congrés de Cultura Catalana –exemple de debat democràtic multitudinari– i la inspiració en la doctrina generada al voltant de la Unesco sobre la legitimitat i la necessitat de disposar de “polítiques nacionals” de comunicació i cultura, per preservar i afavorir la diversitat. Hi va haver la tasca d'actualització d'instruments culturals, intel·lectuals i acadèmics de tradició anteriors (com ara l'Institut d'Estudis Catalans); i també la creació de noves estructures. La més important de totes, amb diferència i sense cap mena de dubte, va ser la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (CCRTV), l'actual Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA).

La combinació de la progressiva dimissió cultural de les classes dirigents originàries del país, atretes per la cultura de la cort imperial, i l'hostilitat uniformitzadora afegida de la monarquia borbònica d'ençà del 1714, havien deixat la llengua i la cultura autòctones en una mala situació durant la primera meitat del segle XIX. Però una llarga i lenta renaixença, coincidint amb la in-

JOAN M. TRESSERRAS

COMUNICÒLEG, UAB

DANIDE

dustrialització i les transformacions socials que l'acompanyaven, havia possibilitat –tot i les moltes limitacions i mancances– l'eclosió d'una cultura moderna, catalana i en català. Aquells assoliments serien implacablement anorreats després del 1939.

Quan a finals dels setanta, les condicions polítiques van ser favorables per a la represa cultural, les nostres classes dirigents, socials i econòmiques, no van considerar que aquella llengua i cultura reivindicades poguessin arribar a constituir un mercat rellevant ni, en conseqüència, haguessin de merèixer l'esforç inversor privat. Així doncs, salvant algunes excepcions, es van mantenir en la reivindicació simbòlica, però en la mateixa actitud dimissionària característica dels seus antecessors.

En una societat que havia multiplicat la seva diversitat interna mitjançant els processos migratoris, el

L'instrument essencial del gran salt endavant ha estat la Corporació, que no pot ser ara objecte d'un tractament d'inspiració estrictament comptable

gruix de la iniciativa per reparar els efectes devastadors de la dictadura es va haver de fonamentar en la intervenció pública. Van ser i han estat les polítiques públiques les que han permès el gran salt endavant de la llengua i la cultura catalanes cap a la seva homologació amb les altres llengües i cultures. Les que han esperonat l'emergència vacil·lant d'un veritable mercat nacional. Les que han vertebrat els fonaments d'un ecosistema complet. Les que han propiciat l'enfortiment d'una indústria local que només parcialment es fa visible en els escenaris globals. Han estat les polítiques públiques i els recursos públics.

L'instrument essencial de tot això ha estat la Corporació. L'orgull i la joia de la nostra represa nacional. El símbol més inequívoc de les llibertats recuperades. La major empresa que ha tingut la cultura catalana en tota la seva història. La màquina principal on es reflecteixen i es recreen els nostres mestissatges d'avui, el lloc on es barregen les nostres tradicions més arrelades i tot allò que ens encurioseix de les cultures dels altres, la talaia plural des d'on projectem arreu els nostres punts de vista sobre el món i la vida.

La Corporació, filla d'una política il·lusionada i compromesa de construcció nacional, no pot ser objecte, ara, d'un tractament d'inspiració estrictament comptable. El seu paper és massa important i no pot ser menystingut ni banalitzat. Avui, la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals és un dels principals eixos estructuradors de la nostra societat, i un motor econòmic molt rellevant en un sector estratègic com el de la informació i la comunicació audiovisual. És l'espai públic real més transversal del país.

A manca d'un sector privat prou dinàmic per garantir la reproducció ampliada de l'ecosistema català de comunicació i cultura, la Corporació ha esdevingut un veritable fonament de la nació. I sobre els fonaments de la nació s'hi actua desplegant polítiques ambicioses i de mirada llarga, i no pas amb retallades lineals o suggerint la supressió de canals.

Les prioritats i els objectius a assolir els fixa la política, no el pressupost. La política no és la minyona de la comptabilitat. El pressupost, fins i tot en plena crisi, és només un instrument de la política. Un instrument fonamental. Que imposa límits i ritmes a la política, però no la sotmet. No es pot fer el discurs de la construcció nacional mentre les polítiques apunten en la direcció contrària. Per coherència, cal girar el canó.